

GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACTIUNEA ȘI ADMINISTRATIUNEA:

BRAȘOVU, piata mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ȘI.

Pe unu anu 12 flor., pe şese luni 6 flor., pe trei luni 3 flor.

România și străinătate:

Pe anu 36 fr., pe şese luni 18 fr., pe trei luni 9 franci.

NR. 54.

ANULU XLVII.

SÉ PRENUMERĂ:

la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

ANUNCIURILE:

O serie garmondă 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare.

Scrierile nefrancate nu se primesc. — Manuscrise nu se retrimit.

1884.

Duminică în 22 Aprile (4 Maiu)

Din cauza vîrbatorii de Lună, Sf. George, diarul nu va pară de cătă Marți sera.

Brașovu în 22 Aprile (3 Mai).

Mișcarea Românilor în timpul din urmă produsă mare spaimă între Unguri, mai ales între Unguri Ardeleni. Diarele lor să încercă să arătă cătă de pericolosă este pentru ei acăstă mișcare, de altmintrele atâtă de legală și drăptă. Conferințele electorale române și felicitările ce ni se adresă de ele și de întrăga tinerime română pentru lupta drăptă ce purtăm, sunt veninul să otrăvesc pe Maghiari, și totu să de otrăvite sunt și condeiele, cu cari seriu în diarele lor, ceea ce se iea măsuri în contra acestei mișcări.

Nu înțelegem de locu purtarea acăsta a diarelor ungurescă. De-o parte ne cântă mereu, că constituționalismul unguresc este fără sămeni liberal și că nemaghiarii numai asupriți sunt, de altă parte strigă cătă și iea gura, că solgăbirii și polițiai nu-și facă datoria cum se cuvine, căci nu numai iertă ca și Români să se adune dăr și lasă chiar se adreseze felicitări către diarele române din patria.

Cine opresce pe Maghiari de a țină conferințe electorale și de-a adresa felicitări către diarele lor? Cine impiedecă pe tinerii unguri de manifestă sănătatea loră națională? Oremai noi alegătorii Români se nu simă îndrepătă de-a țină adunări, unde să chibzuim asupra mijlocelor, prin cari ne-am putea îmbunătăți sorrtea?

Nu-i destul că guvernul și corpurile legiuitorie maghiare măntin de săpte-spre-dece ani începând legea electorală feudală pentru Transilvania, prin care ni se secuстрă celu mai de căpetenie dreptă constituțională așa că, în proporție numărului nostru, mai că nici n'avem alegători, dăr diarele maghiare mai ceru acum dela organele guvernului, ca se impiedice și pe acesti puțini alegători români în pacinile loră manifestații.

Nu le ajungă adversarilor noștri nedreptă să ne ni le-au făcut și ni-le facă necurmată. Nici prizonirile din partea lor, nici jugulă ce ni l'au pusă în gâtă, și care silesce pe bieții sănătatei să-și părăsească teră, nu le satură inimile noastre; voiescă mai multă, voescă mórtea noastră.

Da, voiescă să ne omore, când, după cum arată „Kolozsvári Kőzlöny“ dela 2 Maiu — vice-comitatele din comitatul Selagiului urmăresc pe calea disciplinară pe toți aceia, cari au participat la adunările de unde s'au trămisă felicitări către foile naționale române din patria și facă parte din organele administrative ale comitatului! Da, voiescă să ne omore, când studenții români din Lugosu sunt persecutați pentru că au îndrăsătă să formeze o societate de lectură, unde să desvălute și cultive românesc! Da, voiescă să ne omoră când tinerimea română universitară este insultată și amenințată pentru că a înșiruită să ne felicite și să ne dorescă isbândă în luptă pentru drepturile răpite!

Deputații unguri din Ardelu cei mai dușnoși între contrarii noștri politici, ar trebui să decidă odată a face finită tuturor nedumeririlor ungurescă propuindu guvernului și ca se introduceă în totă forma în Transil-

vania absolutismul, care și așa să practică adăugă sub mască constituțională și să ne scape astfel din situația deplorabilă, în care suntemu chinuți și și noptă ne mai sciindu ce este lege și ce nu în acăstă teră.

Deputații maghiari ardeleni potu cere și acăstă dela guvernul și dieta lor, care numai spre a-i mulcomi pe ei a nimicită autonomia Transilvaniei, a călăută drepturile Românilor, a maghiarizată justiția, administrația și acum și-a începută lucrarea distrugătoare atacându și ultima întăritură îndărătul căreia se mai adăpostea limba și naționalitatea noastră: autonomia scolară și bisericescă, ce amă avută sub nemți și ce nu au garantat-o chiar și legile ungurescă.

Mare merită și-ar căștigă prim acăstă deputații unguri pentru civilizație, căci Europa ar află cu-o dăi mai curându cine sunt dușmanii ei și cei mai periculoși pe continentul său, și pentru patria, căci ar face ca mai curându să se hotărășe că la unu felu sorrtea ei și ca poporația unea ei muneca, urginită și prigonită să-și păte reîncepe în totă liniștea lucrarea pe terenul culturei și ală progresului.

Sciri telegrafice.

(Serviciul particulară alu »Gazetei Transilvanię«.)

Budapestă, 3 Maiu. Comisiunea lucrărilor publice a camerei deputaților, a primită proiectul de lege privitoru la concesionarea construirii drumului de feru de interesu localu între M. Ludoșu și Bistrița.

Amsterdam, 3 Maiu. Cu trenul-curieru de eri diminuță a sosită aici Majestatea Sa Elisabeta, Împărată Austriei.

Belgrad, 3 Maiu. Regele Milan, a convocată Scupina pe șia de 18 Maiu la Nișu.

Paris, 3 Maiu. Ministrul de marină la redeschiderea sesiunei va depune unu proiectu de lege, prin care va cere dela corpurile legiuitorie, pentru espediția din Tonking, acordarea unui creditu estraordinară de celu puținu 40 milioane de franci.

Madrid, 3 Maiu. Bande mai puținu numără de insurgenți urmează a distruge liniile ferate și comunicația telegrafică cu Barcelona a fostă din nou intreruptă. S'a ordonată aplicarea legii marțiale cu cea mai mare energie.

Afacerea „milei impărătescă“ în Sinodă,

Sibiuu, 3 Maiu,

In cestiunea ajutorului datu de statu clericalu română, sinodul să hotărășă să facă de urgență din sinul său în ședință plenară o reprezentăție la d. Ministrul alu cultelor și instrucționii publice, și eventualu la Maiestatea Sa monarhul nostru.

Felicitări la adresa noastră.

Paris, 28 Aprile 1884.

Vă felicită pentru transformarea diarului d-vostre în diară cuotidiană, urându-vă isbândă pentru reușita cătu se poate de mare a ideilor românescă și apărarea loră.

Salutându-vă în numele și pentru societatea studenților Români din Paris, vă rogă primiști încredințarea osebită stime și recunoșințe ce vă conservă.

I. Dobrescu.

Șomcuta mare, 26 Aprile.

Ce nu poate face unu, facă doi; ce nu potu face doi facă trei; dăr apoi trei milioane cătu nu potu face? Numai se țină tare la unu lucru.

Nu trebuie să ne batemu multă capulă spre a găce este acelă lucru. De nenumărate ori ne-a spus-o iubita noastră făoa »Gazeta Transilvaniei« este solidaritatea.

Solidaritatea e parola de dăi la Români.

Parola acăstă dălinică a ni-o reimprospătă, văță propusu mulți stimări bărbăti dela »Gazeta Transilvaniei«, realizându o dorință fierbință a națiunii noastre prin transformarea »Gazetăi«, in făoa de dăi.

Fatigăsa dăr mărăță chișmare!

Primiști și a noastră gratulație pentru pasulă acesta eurăiosu alu D-Vostre. Vă dorim să ajungeți dimpreună cu noi bucuria succesului fericită, dorită de întrăga națiune română: nimicu mai multă decătă eluptarea drepturilor naționale pe cale legală!

Somcutenii de partida națională:
Andrei Medană.

Roșia, (Munții apuseni) 25 Aprile.

Suscipe prestantissime, invicteque Redactor! Sinceram hanc salutationem, quam nos pro assiduis censesque jam multiplicatis Tuis laboribus mittere tibi satis fortunati sumus, — Deus teroptimus auxilio tibi sit, ut quem admodum huic certissimae causae luctator fueras indefessus, ita porroquoque dilectissimae nationis nostrae romanăe in adversis temporibus candidus defensor semper fieri queas. — Ave! iterumque ave!!

Nomine plurimorum romanorum Alburnensium*).

Mulțamindu din totu sufletul pentru aceste încuragiătoare dovezi de simpatia, dorim să urările, ce ni se facă să fiă făcute într'unu césu bunu!

Cronica dilei.

Marele manevre militare din anulă acesta se vorăținé imprejurul Aradului, pe șesulă Mureșului. Se afirmă că M. Sa Impăratul va visită manevrele, și va rămăne patru qile în Aradă. Corpul VII de la Timișoara va manevra la începutul lui Septembrie în ținutul dintre Sân-Petru, Lipova și Brukenthal. Pentru inspectarea și studierea acestui teritoru, comanda corpului în cestiune va trimite, qilele acestea, mai mulți ofișeri superiori.

In armata permanentă s'au făcută următoarele înaintări pe șia de 1 Maiu: In arma cavaleriei a fostu înaintări de loc. colonelă: Iuliu Mihali de Apșa, reg. 10 de husari; la gradul de maioră: căpitanu Bălașu, reg. husari din Brașov; in arma infanteriei au fostu înaintări la gradul de căpitană cl. I: Petru Verclenă, reg. 79; Alexandru Conia, reg. 46; Carolu Suhană, reg. 54; la gradul de căpitană cl. II: Georgiu Popovici, reg. 64; la gradul de locotenentă: Ionu Aloiană, reg. 52; Basiliu Pucariu, reg. 66; la gradul de sublocotenentă: Iosifu Mustețiu, reg. 50; Antoniu Mazurană, reg. 102; Titu Mastriucă, reg. 94; Teodoru Capiană, reg. 28; Iuliu Bota, reg. 6.

Wiener Allg. Ztg. anunță, că în cestiunea atențatului cu dinamită, proiectată de Richter a se face cu ocasiunea descoperirii statuei de la Niederwald, principale Wilhelm, după terminarea exercițiilor militare ținute la Postdam in 30 Aprile, a comunicată soldaților aménuntele privitor la acelă atentat, dicându, că și în viață loră privată să înfrunte cu bărbătă totu uneltirile sociale și anarchiste. Oră când voră audă exprimându-se opinioni socialiste, să se grăbescă a denunța pe opiniori, și ca soldați să dea peptu cu acestu soiu de ómeni. Acești batalionu de grenadiri de gardă se recrută din ținutul Berlinului, mai cu séma din lucrători de pe la fabrici și tărani.

*) Pe românesc: »Primesce pré stimate și neinvincibile Redactore! acăstă a noastră sinceră salutare, pe care suntemu forțe fericită și a ti-o adresă pentru neobositele și insușitele stăruințe, — Dumnejdu pré bunul să-ți ajute, că precumă în timpurile grele de păna acumă ai fostu luptătoru neobositu alu causei celei mai sante, așa și de aci înainte să poți fi totdeauna apărătorul celu mai conșințiosu alu preiubitei noastre națiuni române. Să trăești, și încă odată să trăești.

In numele mai multor Români din Roșia-montană.

»Corespondința Provincială« dela 1 Mai combate, asemenea ca și ministrul Putkamer, amendamentul d-lui Windhorst privitor la legea socialistilor.

Vossische Zeitung anunță că consiliul Universității din Oxford a hotărât ca și femeile să fie admise la esamanele de matematică, istorie contemporană și științele naturale.

La finele lui Mai se aşteptă sosirea Țarului, împreună cu moștenitorul, în Varșovia. Această scire s'a răspândit de cercurile ce stau în legătură cu guvernatorul, generalul Gurco. Se dice, că cu acea ocazie Țarul va merge la hotarele Austriei, unde va avea o întrevedere cu M. S. Imperatul Austro-Ungariei. Diuă întrevederii se tăinuesc. Pentru siguranța Țarului în Varșovia, se dice, că poliția, ca și în timpul încoronării, arestează pe tot omenii bănuși.

Ministrul de justiță a permisă pe D. I. Tecăntă, vicenotar la judecătoria cercuală a Nocrilului, totuș în aceeași calitate la judecătoria din Mercurea.

Se vorbesc, că guvernatorul Rumeliei orientale, prințul Vogorides și Aleco pașa, a mers la Constantinopol pentru ca să declare Sultanului, că dorescă a se retrage din postul de guvernator al Rumeliei. Pórtă, până la numirea definitivă a unui guvernator, a înșarcinat cu conducerea afacerilor pe d. Crestovică la Filipopol.

Delegați pentru viitora conferință.

S'au mai ales: pentru Alba-Julia Ales. Tordășianu protop. și adv. Mateiu Nicola, în cercul Vințului de Jos Elia Măcelariu și Iónu Popescu prof. în Sibiu; pentru cercul Ighiului Axente Severu și Ales. Danciu; pentru cercul Aiudului I. M. Moldovanu canonici și adv. B. Olteanu din Blașiu, ér pentru cercul salinelor mureșene Beniaminu Popu prot. în Uioră și Iacobu Popu proprietar în Noslaci.

Pentru cercul Mureșului: d. R. Fogărasi proprietari și Anania Trombitaș; pentru cercul Acoșfalău: Ios. St. Șuluțiu, Iónu Rusu protop. în Sibiu; pentru cercul Serelei Parteniu Cosma și Visarion Roman.

În cercul B. Huedinului s'au ales d-nii Anania Popu, protopopul Morlaciei și Vasiliu Poruțiu, protopopul Almașului

Raporturile detaliate le vom publica cătu mai curând.

Corespondință particulară.

Sibiu, 13 (25) Aprile.

Onorată Redacțune.

Impregiurarea că corespondința din Nr. 41 alu »Gazeta Transilvaniei« referitor la cele aduse de »Viitorul« în Art. 39 sub titlul „Alegerea delegaților pentru conferință din Sibiu“ a fost subscrise numai cu inițialele numelui meu de familie, a folosit o »Viitorul« în Nr. 43 de Sâmbăta 7 (19) l. c. de bună ocazie spre a-mi infișa după maniera bandiților pumnalului în spate, numindu-mă poltronu, care nu am avut curagiul să subscrive acea corespondință și a ești din »tufă« și »un perfidu calumniatoru.«

Față cu »Viitorul« aflu a declară: că indicata corespondință din »Gazeta Transilvaniei« Nr. 41 am

scris-o din cuvîntu în cuvîntu și până la cea din urmă literă eu subscrisul, și cum că susținu cu subscrisea întregului meu nume pe deplinu tôte, că le-am dispus acolo.

După ce acum »Viitorul« scie cu numele pe celu-ce a sorisace corespondință și, după cum dice elu, a comis o faptă, care se pedepsesc prin legile penale din totă lumea ca faptu infamă — cred și aștept că »Viitorul« să-și procure satisfacție pe orice cale i va conveni mai bine. La din contră va trebui să-l priescă de unu lașu, care scie manuă numai pumnalului, său de nebunul, care s'a luptat cu mora de vîntu.

Față cu onoratul publicu cetitoru nu am a adaogea nimic la cele din menționata mea corespondință. Onoratul publicu are înaintea sa »articoulul« »Viitorului« din Nr. 39, și reflexiunile mele din Nr. 41 alu »Gazetei Transilv., binevoescă a judecă insuși din acele acte, déca »Viitorul« a citat esact său falsu pasagile din epistola comitetului electoral permanentu.

In meritul cestuii trebuie să observă că »Viitorul« și de astădată se luptă cu sofisme necălate. E adeverat, că comitetul electoral permanentu a inițiat alegeri de delegați numai pentru conferința partidei naționale române, dela care usul generalu și simțul de onore — la cei ce ilu au — eschidă pe cei de alte partide. Eu însă am arătat și am documentat cu actu istoricu, ce nu se poate returnă (conclusul conferinței) că această partidă s'a formată la 1881 prin reprezentanții legali ai tuturor alegătorilor români din Ungaria și Transilvania, așa dără din întrâga națiune română.

Conform adevărului trebuie să observă aici, că cei 5 oameni din Pesta, și droia de renegăti, cari în formă de nulă s'au alăturat loru, ca să facă împreună 50, pe timpul acela nu jucau rolul de »fracțiune politică«, cum se numesc ei înșisă astăzi (vezi citatul »articulul« alu »Viitorului« Nr. 39). Décă nu au existat atunci, nu sciu cu ce obrazu potu pretinde, ca lucrându cineva pe basa dela 1881 să țină contu de bureții resărăi la 1884. E adeverat, că pe corpul națiunei române, cum s'a constituit ea la 1881 într'o partidă națională, a răsărită la 1884 unu ce eterogenu de acel corp: Cavalerii de tristă figură din Pesta, 50 la număr. Dér pentru această corpul totu corpul rămâne, dupăcum stejarul totu stejaru și déca răsară cătăva bureți pe trunchiul său.

Copilărescă până la ridiculositate e și a două sofismă, de care se folosesc »Viitorul« în Nr. 43 față cu comitetul electoral permanentu. Elu dice, că mandatul ce-lu are comitetul permanentu și pe basa căruia a dispusu cele de lipsă pentru convocarea conferinței, nu i s'a datu din partea unei partide, ci i s'a datu din partea reprezentanților tuturor alegătorilor români.

In Nr. 39 »Viitorul« denegă comitetului dreptul „de a vorbi în numele națiunei (române)“; ér în Nr. 43 elu insuși afirmă, că mandatul i s'a datu comitetului din partea reprezentanților tuturor alegătorilor români. Este logică, este minte sănătosă aici? Dér să vedemul ulterior deducționu ale »Viitorului«. Pentru că mandatul s'a datu de întrâga națiune (română) constituită într'o partidă politică — ergo mandatul sună ca: comitetul să convocă la conferință pe toți alegătorii români, nu numai pe cei de o partidă, respective pe delegații acestora. »Frundă verde — lapte acru!“ Mai poate să cineva aici de vorbă?

Altcum comitetul chiar și după logica »Viitorului“

și-a împlinitu esactu datorința sa. Elu s'a adresat direct la persona fiecărui reprezentant al alegătorilor români, care ca delegatul a reprezentat în conferința dela 1881 vreunul ceror electoralu, astfel de exemplu și cătră d. Csató Lăovică din Blașiu, și speră, că toți cei dela 1881 vor fi sătă și la 1884, afară de d. Csató, care a avut tutul de a declară, că deoarece densul să a angajat în altă parte, nu poate participa la aziunile noastre. Ei bine! domnilor dela »Viitorul« ce maniere sunt acestea? Pe deosebire ne insultă, v'am eschisă dela alegerile de delegați și dela conferința de altă parte declară că spre a putea trece de om de convingere și caracterul politicu nu poate participa acțiunile noastre, ér pe de a treia parte participați la conferințele cercurilor electorale, d. e. Boșca română —?

Stându dumnevoastră pe astfel de basă și luptând cu astfel de arme, nu mă miru de locu, déca mulțu refugiu vă sunt sofisme și injurăturile triviale cum sunt cele ce le aruncați în contra mea în Nr. alu organului d-vosstră.

Anania Trombitaș, secretarul alu comitetului electoral permanent alu partidei naționale române

Studiu economicu-pedagogicu

de Ioanu C. Panțu, profesor.

I. Ideea crucei, astăzi ceva constată că folositor este indispensabil a o sădă în fiecare omu, cu deosebire în tinerime. Cum și prin ce voi cercă să arăt prin ce urmăză.

Ar fi poate unii, cari ar dice, că déca vreau să veți să înnoiți, trebuie să te arunci în apă și că prin mare déca vreau să fi economicu să treci treptat și culturalu prin toate imprejurările vieții, ca astfel să esperiință. Cei cari ar susține cele amintite și-ar motivele loru, cu toate acestea mi se pare multu mai rectu de a dă tinerimei ocazie să muncescă, de a tinerimei o mai sănătosă ideă de cruceare de cău săcă teoretică, cu alte cuvinte de a dă tinerului în practică o lămurită ideă despre cruceare.

Déca acum ne întrebămu, cându să incepem cum să inițiem tinerimea în măestria crucei, va fi lipsă a legă aceste idei speciale de celealte idei, care sunt cuprinse în educație și în instrucție. — Președintele naționalea începe în casa părintescă, totu astfel și în de cruceare sunt a se înșulă tinerii generaționi în cea mai fragedă. La părinti trebuie să existe cruce copiii vădend o să se deprindă cu ea într'unu așa grad incătu ideile de risipă, să li se pară ca unu lucru cele mai utilu, ca unu lucru periculosu și nenaturalu, vorbindu economicscopii incă de mici să fie depărtă a cunoște valoarea bunurilor, căci numai așa se învăță ei ale prețui, și numai așa voru fi pregătiți în viitor. — Acestu lucru se poate face însă numai este avere, căci unde e sérăciu nu poate fi vorba de cruceare în sensul economicu, fără numai de o abuzivă de neîndeplinire a trebuințelor de toate qilele.

Dela 6 ani în susu copiii se dau la școală, devinândi și astfel aci ii putem deprinde mai bine și mai cu ușă eu ideile de cruceare. In anii cei dintai de școală se prindă învățătorul pe elevii săi și pe elevele sale a-și cările, caetele, cerusele și toate lucrurile ce li se părintii loru; ér in anii ultimi de școală învățătorul introduce o industria ore care potrivită (d. e. o industrie agricolă, de legumăritu, de legatul cărilor etc.) printru sine, și potrivită și pentru a-i face băgători de

F O I L E T O N U .

Satul cu comorile.

Novelă poporă.

(Urmare.)

Invățătorul avea nespusu de multă bătaie de capu. Dér asta nu-l supără. Mai antaiu făcu pentru fiecare o cărticică, în care era petrecută starea averii fiecărui. După aceea se duse éra în cetate și căută de lucru pentru copii și pentru omeni mari. Pe încreștiu și asta nu succese. Ceea ce se căstigă în modul acesta trebuia să se însemne de căi și să se păstreze cu totă băgară de sémă. Unii ii dedeau invățătorului banii spre păstrare. Alții ii dedeau la săptămână, ca așa, încreștiu pe încreștiu să resplătescă vre-o datorie făcută pentru ei.

Făcându mai mulți acesta și vădându invățătorul că se adună o sută și mai mulți florini și zacu, fără să aducă vre-unu folosu, să găndeau în sine: pentru ce să zacă banii aceștia morți fără folosu? Cându ar aduce și aceștia interese în decursul anului, bieții omeni s'ar mai usură de greutăți.

Așa își făcu o carte în care scrise totu sumele, căte le încreștină fiecare pe săptămână. După aceea se duse în cetate și înduplecă pe unu orăsanu vrednicu, ca, în fiecare lună, să primescă banii invățători, de ar fi și numai 20—30 florini, și să-i pună cu interese, dincăndu, că sună pentru binele unor omeni săraci și invățători. Orăsanul, care era neguțătoru avutu și sprijină bucuriosu lucrurile folositore, primi banii, ii puse cu dobândă și, după ce încasă la sfîrșitul anului interesele,

le dă și acestea pe interese, incătu interesele aduceau alte interese. Acasă scria Alexandru în cartea lui, cătu facu interesele la fiecare.

Si era mare fericire, că omenii și copiii loru, căpătându lucru, puteau agonișii căte ceva și totodată nu să bolnăveau aproape de locu. Mai înainte nu era așa.

Mai înainte, cându se îmbăta Dumineca, Lunea aveau durere de capu și nu aveau poftă de lucru. Si fiind că acum se pieptenau, se spălau și se țineau curăță, nu se lipau de ei nicăi bôle, cari sunt pedepsele și urmările firesc ale necurăției.

Spunându Alexandru celoru din societate, că a încreștitu o cassă de păstrare și că banii, cari i se increștează lui, aducu interese, să mirară cu toții, déca totodată se și bucurară. Si fiecare se uită în cărticică să vădă cătă banii i s'au adunat, și cătă sumă are să-șepteze cu sfîrșitul anului. La încreștui erau puțini, cari aduceau banii la invățătoru. Acum spunea unulă la altulă, cătă banii are puță la păstrare și cum audia unulă că alții au căte 20—30 și mai multă floreni, era necăjitu, că nu poate avé și elu și, luându-și sumulația ce avea, o ducea invățătorului și-i dicea: »ei, domnule invățătoru, de ce nu ne-ai spusu și nouă despre cassa de păstrare? Pune și banii, cătă voi puté crucea eu peste săptămână în cassă. Décă ii am la mine, mai curându să facu nevăduți, de cătu să creșcă. Cându își sunt la încreștină și strică, când nu-i veți, uită de ei. Décă nu-i păstrezi la d-ta, nu-mă voi puté plăti nicăi când datorile!«

Așa aducea fiecare peste săptămână suma, care o putea pune de-o parte și o depunea în cassa de păstrare. Fiecare se siliă să se întrăcu cu celalaltu în cruceare.

Mulți erau atâtă de sgârci, incătu aproape lăsau să mândrească femeia și copiii, numai și numai ca să se adună cu doi, trei bani mai multă. Asta nu-i învățătorului.

Este foarte bine să fiți cumpătați, dice elu, de mea și copiii nu trebuie lăsați să flămăndescă. Că mănâncă bine, are putere și inimă la lucru. Adeveră cătă-o femeie, care încă ar puté lucra în camp, care încă și-ar puté căstigă cătă-o para două prin de lucru trebuie să sădă acasă și să se ferbe. Ce cum ar fi ore cându s'ar terbe într'unu locu pentru Atunci n-ar trebui să se cumpere lemne și n-ar lipsă să se pierește timpul cu adusul loru din pădure. Din contră, din lemnele, cari le împarte comună, poate vinde și s'ar puté scôte banii din ele. Ei unu chipu de cruceare. Asta însă trebuie să-o incătu.

Voi scuți, în timpuri grele, ce bucate slabă mânăcată. Cum am crucea și cassa de păstrare, care să nu fie nimicu, de ce să nu crucea mai cu înlesnire și cându a venit din ce crucea căte ceva? Astădi că cartofii, fasole, curechiu, pome, faină, pâine și carne, prețuri mai este. Totu cu aceia și banii putem mânca mai bună, decătu în timpurile cele grele și lărgă aceea, putem și crucea binioară. Décă de este unu din noi ar fierbe pentru toți, multe femei ar crucea timpul, ar puté să muncescă și să căștige într-alte chipuri. La trei degete de vître trebuie de decă de ori mai multe lemne, de cătu la una și pentru trei degete familiu. Ei pricepeți. Eta căștigă-

cum muncesc, și cum din venitul acestui muncă își poată să se aducă invățătorul pe care-l să va putea întrebui pentru felul de felul de scopuri școlare.*)

După ce invățătorul a atrasu atenția elevilor asupra ideii de crujare, poate începe și în modul teoretic a-i face băgător de sămă, și a le spune că totușu trebue să muncescă și din prisosul venitului să-și agățească ceva. — Dacă în comună sunt omeni bună economi, omeni cari se săbată în lumă, cari muncesc și-și agățească, să-i aducă invățătorul ca exemplu; totușu asemenea să aducă elu și exemple contrare, să arate cum unul, care nu muncesc, nu poate agăța, cum unul carele nu-și agățească, atenția delă alții, cu unu cuvenit cum săracul depinde delă bogat și cum bogatul domnesc peste sărac. Dacă în comună nu există omeni de model, atunci invățătorul poate născocă o istorisire, prin carea spunea bine lucrurile, să facă cunoștință elevilor principiul economic mai naință amintit.

In anul ultim de școală poate invățătorul să predea pe scurt în modul practic ideile principale din economia națională și prin exemple potrivite să lămurească diferențele principiilor și legile economice. Aci amintescu carteau Maurice Block „National Oekonomie“ (Aachen tradusă din franceză de A von Kaven 1879), carea spunea totușu cestiunile mai însemnante din economia națională, despre bunuri, despre circulația loră (bană) și despre consumație. Spunerea materialului este alcătuitoră pentru tinerime. Ca exemplu voiu luă unu capitul din citatul opus și-l voi spune aci în traducere.

„Utilitate și valoare.“ Ioniță se întorsese din capitală în comună și spunea verdi și uscate ce a văzut și ce a audiat. Unu lucru i s-a părut lui cam ciudat. Văzuse anume, că apa se vinde. Elu spuse acelaș altoră băieți de școală, dăr acelaș nu-lă credură. Unul dintre consolarii săi, carele pe semne era mai intrecut și spuse: „am audiat și sciu cu toții, că se vindă boii, căruțele și plugurile, dăr apa nu se poate vinde, căci o poate totușu insulă scote din fântână.“

— Da, da, continuă Ioniță, apa era iuteană butoișă (săcă) pe o telgă cu 2 rōte, pe carea o trăgea unu calu. Sacagiulă vinea sacaua cu 20 de bani. — Dintro vorbă intrătă ajunseră copiii la certă până în cele din urmă merseră la invățătorul, ca să-i spunea lui lucrul.

— „Ioniță are dreptate“ spuse invățătorul. — Toți camarașii lui rămaseră uimiți.

— „En spunești copii“ continuă invățătorul, „putem noi trăi sără apă?“ — „Nu, nu, răspunseră cu toții!“ — „Așa dără,“ reîncepă invățătorul „apa e folosită, căci sără de ea nu potem trăi; spunești-mă insă de ce nu cumpărăm și noi apă?“ — „Pentru că o cumpărăm de giaba“ răspunse Ghiță, carele tot-dăuna era gata cu răspunsul.

— „Așa este“ grăi invățătorul, „și dacă n-am căpăto de giaba, de bună sămă am cumpăra-o.“

„Ei bine copiii mei! Prin capitală trece unu riu, din care totușu și-ar putea luă apă, și cu totușu acestea cei din capitală plătesc 20 de bani pentru sacă. Dăr voi ce credeți, se plătesc apa?“

— „Nu“ răspunse Ghiță „se plătesc sacagiulă!“

— „Așa este“ spuse invățătorul „se plătesc sacagiulă său mai bine decindă munca lui, căci elu trebue să muncescă, să-și țină unu calu și să mai dea; va să dică cei 20 de bani se plătesc pentru munca lui. De altintrele nunumai în capitală dăr chiar și aci la

* Așa se vede, că are de cugetă ministrul Aurelian și introduce în România.

noi în satu plătimu pentru apă, deși curge o vale prin mijlocul comunei.“

— Copiii vedea, că invățătorul vorbesce seriosu, și nici că ar fi putut ei crede altintrele. — Indată apoi întrebă invățătorul: „de unde aducești apă?“

— „Din fântână“ spuse invățătorul.

— „Acăstă fântână a fostu de când lumea?“ întrebă mai departe invățătorul.

— „Ba nu“ răspunse unul dintre copii „a făcut omeni, — a costat 100 de franci.“

— „Bine băieți; dacă fântână costă 100 de franci și dacă ea se poate întrebui 20 de ani, căci costă apa într-unu an?“

— După o mică socotire băieții strigă: că pe anu costă 5 franci.

— „Ei vedea,“ grăi invățătorul, „și voi năști socotită aci funile și găletele, cari se strică într-unu anu. Astfel să seiști, că totușu lucrurile, pentru care plătimu, au valoare“ de aceea se întrebă prin tărguri „căci costă cutare lucru său ce preță are său cu alte cuvinte ce valoare are elu. Lucrurile insă, pe care le cumpărăm de giaba precum: aerul, plăia, căldura lumina etc. sunt folositore (au utilitate) nău însă valoare.“

— Prin acestu citat am vrut să arătu cum se poate propune elevilor cu mare succes cele mai însemnante cestiuni și principii economice.

Diverse.

Cununia principelui Battenberg. In Darmstadt s-a celebrat la 30 Aprile cununia princesei Victoria cu principale Battenberg, fratele principelui Bulgariei. Nunta după terminarea cununiei civile au trecut la biserică prin curtea castelului pe sub unu baldachinu. Intre cei de față se află și regina Victoria cu sora miresei. Regina Victoria era în haine negre și la peptă purta o dezastru. Înaintea miresei mergea unu gentilomu înținendu în mână unu frumosu buchetu de floră. Miresa era condusă de marele duce de Hessa și de principalele Alexandru al Bulgariei. Mirele era îmbrăcatu în uniformă engleză de marină. Mirele era condusă la altarul de principesa Carolă și de principesa Battenberg.

Archiduca Stefania în Harem. — Corespondență făciea Bud. Hirlap a isbutită a află ceva, pe căi laterale diplomatice, despre visita ce a făcută Archiduca Stefania în Harem. Aceasta a aflată elu dela o contestă.

— Așa dară visita în Harem s-a făcută? Tocmai după programă? — „Tocmai după programă.“ — „Căci tu timpă a durată visita?“ — „Vr'o 25 până la 30 de minute.“ — „Ce s-a întâmplată în acestu timp?“ — „Au fostu presentate domnele, s-au schimbată căteva vorbe și s'a băută cafea neagră.“ — „Cine a fostu de față?“ — „Sultanul, mamă-sa, cele două surori ale sale și soția sa...“ — „Nimenea altul?“ — „Încă vr'o 30 de domne de onore... așa au fostu ele presentate...“ — „Naturală, și d-văstră ată credută. Dăr, din Haremul Suțanului, care constă din 6364 de persoane, năști mai văzută nimică?“ — „Nu.“ — Frumose erau domnele? — „Mama Sultanului nu e frumosă, dăr fără simpatie; surorile sale încă nu sunt frumosă; din contră femeia sa e frumosă, dăr ca de filigrană; i-ar sta mai bine ca păpușă de zahăr pe o tortă, dăr tema ar fi mare că văzută poate să o spulbere“ — „Si domnele de onore?“ — „Întră acestea erau unele fără frumosă, altele mai puțină frumosă.“ — „Cum erau îmbrăcate?“ — „Totușu în toaletă europeană modernă; dăr trebuie să mărturisescu, că nici croiala nici combinarea culorilor

— „Așa se vede, că are de cugetă ministrul Aurelian și introduce în România.

unde se fierbe pentru mai mulți, să crătu sare, legumi, vase și alte. Să facem o cercare.“

Astfel vorbi invățătorul. Unii să se învoară, alții nu. Alexandru săduse la morară și-lă înduplecă să gătescă elu de măncare și de trei ori pe săptămâna să dea și carne, să înțelege pe bană. Cei cari să se învoară, spuseră că zemă și carne le trebue. La începutu erau șapte-spre-dece familii.

Acum pe rându, fie-care familie, când ii veniau, trebuia să dea pentru fieru lemne și unu băiatu său o femeie de ajutoră. Morără supraveghia totul deocamdată. În fie-care și se schimbau măncările. Cine nu avea bană, putea plăti cu lăină, pome, legume și cartofi. Astă-i venia ușoră fie-cărui. Numai carne se plătea cu bană. Morără se pricepea la fieru. Celelalte femei și fete, cându venia rândul la ele să ajute, invăță multe, ce nu sciau mai nainte.

Așa se întâmplă, că familiile cari tineau la olaltă, între cari să numără și invățătorul și morarul măncau mai bine și bucate mai nutritive de cătă altă omeni din satu, și totușu cu multu mai ieftinu. În totușu qiuă fierută de trei ori carne și friptură, pregătită în mai multe chipuri. — Cum văzură cealaltă, ce bucate să pregătescă, se alătură și dănuș și încă mulți altă, cari nu să tineau de societate. Pentru că băgară de sămă indată, că se crătu lemne, muncă, legume și că totul iese cu multu mai ieftinu.

În stăriști erau prea mulți părtășii la măsa comună, deși pe fie-care și erau mai multe ajutăre. Văzându Ciupercă cum se îmbulzescu omenii la măsa morără, întocmi și elu o măsa comună cu găndu de a căstiga.

nu erau după gustul meu.“ — „Acăstă descriere diplomatică însemneză aşa dară, că erau fără gustă.“ — „Asta n'am dis-o.“ — „Cine a fostu interpretă?“ — „Parte M. Sa Sultanul, parte escelență sa Bachram Agha.“ — „Ah, Bachram Agha... Acesta este...?“ — „Da, elu...“ — „Altceva nu'mi putești spune?“ — „Nu.“ — „Vă mulțăescu, contesa. Ată putea fi nu numai diplomată, ci și raportore diaristică, dănuș năști fi așa discretă, dă spune mai puțină decât scris.“ — „Vă datu materialu, d-văstră trebue să-lă înfrumusești.“ — „Nu, voi scrie numai dialogul nostru, așa precum este. Încă odată, domnă contesa, vă mulțăescu.“

Ministrul Tisza. — „Pester Lloyd“ spune că ministru președinte Tisza a fostu numită membru de onore alu societății israelite Chevra Cadișah din Oradea mare. După primirea marei deputații de alegorii, s'a prezentată deputația jidovescă compusă din membrii Sloim Levi, Isidor Umann, Ignat Adler, Ignat Roos, Morit Aufricht și Leibu Švarc, predându-i diploma prin care l'au numită membru de onore alu societății Chevra Cadișah. Sloim Levi, în numele deputaționii, a rostitu cu multu doru de patria următorul discursu: „Societatea sfântă jidovescă de 153 de ani nu face decât fapte bune și în adunarea sa generală, ținută la 13 ale lunei trecute, membrii ei, pentru a-și manifestă dragostea și iubirea ce o au pentru Escoala Văstră, vă facută marea onore de a vă numi membru onorificu alu ei. Permite-ne dar, în momentul cându vă imânănu diploma de onore, să rostim cerului cădură rugăciună ca providența se vă lungescă firul vieții pentru fericirea scumpei noastre țări și pentru fala orașului Oradea Mare.“ (Eljen!).

D. Ministrul a mulțămitu și a declarat că cetățenii israeliști din Oradea Mare se distingă prin patriotismul lor. (Eljen!).

Căsătorii. — D. Nicolae Xenopolu, unul din redactorii diarului „Românul“, își va serba la 23 Aprile în București căsătoria cu d-sora Felicia Băicoianu fiica d-lui Maior N. Băicoianu.

Notițe bibliografice.

Scolă practică.

Magazinul de lectiuni și materii pentru instrucționea primărie, Vasile Petri, și-a încheiatu, cu numărul de Martie a. c., tomul II și deschide prenumerația la tomul III (Aprile 1884 — Martie 1885), tomu, care până se va înființa în Năsădu tipografia proiectată, va apărea, ca și tomurile precedente, în 12 numere mensuale, de căte două căle fie-care, și va costă pe anul întregu pentru Austro-Ungaria 3 fl., pentru România 10 lei noi, respunși înainte. Pe credită făcia nu se dă nimănui, fiindcă abonamentele neachitate mai facă încă și astăzi: dela tomul I 66 fl. 75 cr., dela tomul II 215 fl. 50 cr., dela „Scola Română“ 408 fl. 50 cr.

„Scola Practică“ este unică făcie la noi Români, care cultivă praxă scolară pe o scară atâtă de intinsă. Avându în vedere devisa lui Diesterweg, că „puterea invățătorului este metodul său.“ „Scola Practică“ și-a propus din capul locului, a ținé pre invățătorii nostri necurmatu în currențul metodicei rationale de astăzi, și a-i smulge din cătușile unor deprinderi investite, bune de a timpă, dăr nu de a lumeni spiritul elevilor. În scopul acesta, făcia va conține lectiuni și materii practice, compuse astfel, ca invățătorii să le potă aplică numai decât în scolă; lectiuni și materii sunt alese din totu obiectele de invățământu, de unu timpă încocă chiar și din Religiune, obiectu de cea mai mare importanță pentru scopurile scoliei, dăr care la noi este neglijată afară din cale. Din considerația acestea recomandăm „Scola Practică“ tuturor catecheteilor și invățătorilor nostri. Abonamentele a se adresă la redacția în Năsădu Năsăd, Transilvania).

părätori și se înțelegeau cu alți fruntași ca să nu dea în nici unu chipu prețuri mari.

La începutu făgăduia sume mici, pe urmă mai adăugau căte ceva. În fine să retrăgea unul după altul, sub cuvenit, că prețul e prea urcat și lucrul de vândare este rău. Si fiind că ei trecu de omenii cei mai cu minte din satu, alții nu se incumetau să dea mai multu. Dacă însă se află căte unul mai priecipitoru făgăduia mai multu de cătă ei, ilu spăria cu amenințări, mai alesă dacă acela le era și datoru. — „Ai banii pentru o marfă atâtă de rea,“ diceau ei, și vrei să dai mai multu ca prietenul nostru; atunci ceră ca mai antaiu să-mi plătesc datoria!“

Așa făcea Ciupercă. Dar cum am disu; avea căstigată pe nedreptu nu sporesce. Elu era omu sumeșu, să mănia ușor și pururea avea pîr și procese pe la judecătorii. Chiar și cu frații și surorile sale încă să judecă pentru că-i îngelase la împărtirea moștenirei părintesci. Multă omeni din satu ajunseră la sapă de lemnă, trași fiind în judecată de elu.

Peste totu, postă de certă și și postă dă să judeca, era în Bogata una din causele cele mai de căpetenie ale săracirei poporului. Până cându omenii erau în stare bună, voiau să se și falăscă căte puținu. Celu ce avea vr'unu procesu își închipuia, că cine scie cine e dênsul, văzându, că toți vorbescu cu elu despre acelu procesu. Mai venia de altă parte și căte unu advocațu săretu și atâtă pe unul asupra altuia. Pentru că prostia și postă de judecători aduce acestora totușu folosu.

(Va urma).

Cursul la bursa de Viena

din 2 Maiu st. n. 1884.

Rentă de aură ungară 6%	122.60
Rentă de aură 4%	91.95
Rentă de hârtă 5%	88.75
Imprumutul căilor ferate ungare	141.40
Amortisarea datoriei căilor ferate de estă ung. (1-ma emisiune)	96.40
Amortisarea datoriei căilor ferate de estă ung. (2-a emisiune)	118.40
Amortisarea datoriei căilor ferate de estă ung. (3-a emisiune)	101.30
Bonuri rurale ungare	101.75
Bonuri cu cl. de sortare 101.25	
Bonuri rurale Banat-Ti-miș	101.50
Bonuri cu cl. de sortare 101.25	
Bonuri rurale transilvane 100.25	

Bursa de București.

Cota oficială dela 21 Aprile st. v. 1884.

Renta română (5%)	Cump. 94 ³ / ₄	vînd. 94 ³ / ₈
Renta rom. amort. (5%)	, 95 ¹ / ₄	, 95 ¹ / ₂
, convert. (6%)	, 100 ¹ / ₂	, 101
Impr. oraș. Buc. (20 l.)	, 32 ¹ / ₂	, 34
Credit fonic. rural (7%)	, 104 ¹ / ₂	, 105
, " (5%)	, 93 ¹ / ₄	, 93 ³ / ₈
, " urban (7%)	, 103 ¹ / ₂	, 104
, " (6%)	, 99 ¹ / ₂	, 100
, " (5%)	, 90.	, 90 ¹ / ₂
Banca națională a României	, 1440.	, 1442 ¹ / ₃
Ac. de asig. Dacia-Rom.	, 367.	, 368 ¹ / ₂
" " Națională	, 238.237 ¹ / ₂	-
Aură	, 3.45%	, 3.55
Bancnote austriace contra aură	, 29.	, 2.10

Cursul pieței Brașov

din 2 Maiu 1884.

Bancnote românești	Cump. 9.24 ¹ / ₂	Vînd. 9.25 ¹ / ₂
Argint românesc	, 9.20	, 9.22
Napoleon-d'ori	, 9.61 ¹ / ₂	, 9.62 ¹ / ₂
Lire turcescă	, 10.86	, 10.87
Imperial	, 9.85	, 9.89
Galbeni	, 5.60	, 5.62
Serisurile fone. Albina	, 100.50	, 101.50
Discontulă	, 7—10 % pe anu.	

Editor: Iacobu Mureșianu.

Redactor responsabil: Dr. Aurel Mureșianu.

„GAZETA TRANSILVANIEI“

DIARU CUOTIDIANU.

Ca mână se 'mplinescă 50 de ani, de cândă „Gazeta Transilvanie“, sub cea mai cumplită prigonire a némului românescă, a arborat în mijlocul valoroșilor și patrioticilor comercianți din Brașov, acestu empioriu alu Transilvanie, drapelul redăptării naționale.

Totă suflarea românescă cu bucuria și cu căldură a îmbrățișătări acestu diară-apostolii alu poporului român și grupatu-sau cu toții sub drapelul arborat de elu și lucrat'au cu însuflețire și bărbătescă statorniciă pentru înălțarea românișmului.

Grea și amară era lupta. Tendințele de a desnaționalisă pe Români își ajunsese culmea. Legea dela 1832 adusă de dieta maghiară glăsuiā ca în seminariul românescă din Aradă să se învețe și unguresce și ca: „de aici încolo la tōte confesiunile să se admită și să funcționeze numai astfel de preoți, predicatori și vicari, cari sciu unguresce.“

Apărătu-sau cu bărbăță Români dintră Tisa și Carpați în contra acestor uneltă dușmane și sosit'a după nopte și vijeliă și o di cu sōre, dar numai o di, căci în cealaltă diminēă se iviră érashi nuori furtunoși pe ceriu. Róta sorjii aduse din nou prigonirile de odinióră asupra capului nostru. Par' că sórtea a voită să încerce până unde merge tăria și perseveranța Românlui.

Nr. 4881—884.

Concursū.

2—3

Pentru ocuparea postului vacantă de subnotară la subscrisul măgratru, împreunată cu unu salariu anuală de 600 fl. și 150 fl. banii de cuartir; spre ocuparea, mai departe, alu postului de practicantă măgratrală, devenindu eventualmente vacantă, împreunată cu unu salariu anuală de 400 fl., se escrie prin acésta concursū.

Concurenții pentru unul din aceste posturi au să așterne, până celu multă în 15 Mai a. c. la 5 ore după prânz, pe lângă petițion, documentele asupra absolvării studiilor juridice în terminu de 4 ani, asupra depunerei celu puținu alu esamenului de statu politicu, și asupra împrejurărei, că nu au trecută peste etatea de 40 ani.

Brașov, în 29 Aprile 1884.

Magistratul orășenescu.

TIPOGRAFIA ALEXI, Brașov.

Unica tipografia românescă în totă Austro-Ungaria susținută de unu particularu, care s'a distinsu la expoziționea națională din Sibiu în anul 1881 și în care se tipăresce acum și primul diară română cuotidianu.

Acestei tipografii i-a succesu de a dobêndi de la magistratul orașului Brașov furnisarea tipăriturilor necesare pentru orașu, învingându prin concurență, pe cea mai vechiă și renumită tipografiă din Brașov.

Avantagiele pe care le pote oferi acestu stabilimentu fiindu recunoscute chiar de streină, vor îndemna, precum ni place a crede pe toții Români, cari au ceva de tipăritu, de a să adresa mai întâiu la noi.

Dintre operile publicate până acum in editura noastră ni permitem a recomanda:

G. Curțius. Gramatica limbei elenice prelucrată de Stefanu Iosifu, profesor și director la gimnas. rom. gr.-or. din Brașov, prețulă fl. 2.50 Gramatica limbei române, întocmită pentru scolele secundare de Nicolau Pilția, profesor la gimnasiul română greco-orientală din Brașov, prețulă 1.25

Arion, séu culegere de cânturi naționale spre întrebuițarea tinerime de ambesecse, culese și arangiate de Ion Dariu, învățătoru la scola primară din Satulung prețulă . . . . . fl. —30 Iuliu I. Roșca. Sacrifiu pentru Sacrifiu, romană orginală, prețulă . . . . . —35

Mórtea lui Mihai Vitezulă, dramă națională în 5 acte, de Stan Părjol, prețulă . . . . . —40 Rumänische Kunstdichtungen, übersetzt von Theodor Alexi, prețulă . . . . . fl. 1.— Noua Biblioteca Română, anulă I și II . . . . . 10.— Nonlu Călindară de casă întră in anulă alu V-lea.

Domnii librari își potă procura dela acéstă tipografie

Romanuri originale ilustrate

spre VENDARE cu BROŞURA.